

In the Name of Allah, the Compassionate the Merciful
به نام خداوند بخشنده مهربان

سرشناسه:	زهادت، عبدالمجید، ۱۳۴۲ -
عنوان قراردادی:	المواقف، فارسی، برگزیده، شرح
عنوان و نام پدیدآور:	امامت مقارن (نقد و بررسی کتاب الامامه شرح المواقف) / عبدالمجید زهادت.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۴۴۱ ق. = ۲۰۱۹ م. = ۱۳۹۸.
مرجع تولید:	پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ
مشخصات ظاهری:	۳۲۸ ص
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۶۹۴-۶
یادداشت:	چاپ دوم: ۱۴۰۱
یادداشت:	کتاب حاضر شرح بخش امامت از کتاب المواقف، تألیف عبدالرحمان بن احمد عضدالدین ایچی است.
یادداشت:	کتابنامه: ص. [۲۹۵] - ۳۱۲.
موضوع:	عضدالدین ایچی، عبدالرحمان بن احمد، ۷۰۰ ق - ۷۵۶ ق. المواقف -- نقد و تفسیر
موضوع:	امامت -- دفاعیه‌ها - Apologetic works -- Imamate
موضوع:	کلام - Islamic theology
موضوع:	امامت -- رده‌ها - Imamate -- Controversial literature
موضوع:	اشعری -- عقاید - Asharites -- Doctrines
موضوع:	امامت -- دیدگاه اهل سنت - Imamate -- Views of Sunnite
شناسه افزوده:	عضدالدین ایچی، عبدالرحمان بن احمد، ۷۰۰ ق - ۷۵۶ ق. المواقف، برگزیده، شرح
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی ﷺ العالمية، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
شناسه افزوده:	Almustafa International University Almustafa International Translation and Publication center
رده‌بندی کنگره:	BP۲۰۵/۴
رده‌بندی دیویی:	۲۹۷/۴۱۴
شماره کتابشناسی ملی:	۵۸۸۷۳۹۱

BA0453

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است

امامت مقارن (نقد و بررسی امامت شرح مواقف)

مؤلف: عبدالمجید زهادت

چاپ دوم: ۱۴۰۱ ش / ۱۴۴۳ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

● چاپ: چاپخانه دیجیتال المصطفی ﷺ ● قیمت: ۷۱۰,۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجنتیه)، نبش کوچه ۱۸ تلفن: ۳۷۸۳۶۱۳۴ ۲۵ ۹۸+

تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۳۷۸۳۹۳۰۵ ۲۵ ۹۸+

◀ ایران، قم، بلوار محمد امین، سه‌راه سالاریه تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ ۲۵ ۹۸+

pub_almustafa

pub-almustafa.ir

miup@pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثریاری رساندند.

● مدیر انتشارات: مصطفی نوبخت ● مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری

● ناظر فنی: سید محمد رضا جعفری ● ناظر گرافیک: مسعود مهدوی ● ناظر چاپ: ایوب جمالی

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

با توجه به هزینه‌ها و مشکلات عدیده، هر شخص حقیقی یا حقوقی که اقدام به چاپ، بازنویسی، کپی، تکثیر و یا هرگونه برداشت جهت تهیه کتاب و تبدیل آن به جزوه، CD، فایل PDF، اسکن، عکسبرداری و یا انتشار در فضای مجازی نماید، شرعاً مجاز نمی‌باشد و پیگرد قانونی خواهد داشت.

امامت مقارن

(نقد و بررسی امامت شرح مواقف)

عبدالمجيد زهادت

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی، فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پایبندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این رو، مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری علیه السلام می‌باشد.

جهانی‌شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی، اقتضا دارد که دانش پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم، با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند، گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

بالندگی مراکز آموزشی، درگرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه، نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد. «جامعة المصطفی علیه السلام العالمية» به‌عنوان بخشی از این مجموعه، که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام

پیش‌گفتار

حوزه‌های علمیه در تلاش خود در طول تاریخ، همواره تعلیم و تربیت را جزو رسالت‌های اصیل خود قرار داده و بدین وسیله، معارف فاخر اسلام و علوم اهل بیت علیهم‌السلام را نسل به نسل تا به امروز رسانیده و در این راستا بیشترین اهتمام را به کتاب‌های آموزشی داشته‌اند.

جامعه المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم العالمیه نیز یک نهاد حوزوی بین‌المللی است که تعلیم و تربیت فراگیران غیر ایرانی را در حوزه علوم اسلامی و انسانی بر عهده دارد و مشتاقان زیادی از ملیت‌های گوناگون در سطوح مختلف آموزشی و رشته‌های متنوع علوم اسلامی و انسانی در این نهاد تحصیل می‌کنند. دانش و بینش اسلامی طلاب غیر ایرانی - با توجه به تنوع منطقه‌ای و کشوری - تفاوت‌هایی دارد، همین امر ایجاب می‌کند که نهاد مذکور به تدوین متون نوین و متناسب با تنوع ملیتی بپردازد. این نهاد مبارک، تدوین متون درسی متناسب با نظام آموزشی را از مأموریت‌های ویژه اداره کل تدوین متون درسی پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم قرار داده، و این اداره با اتکا به تجربه پیشین خود و دست‌یابی به شکوفایی جدید در تولید علم، امید دارد با عنایات الهی و توجهات حضرت ولی عصر عجل‌الله‌فرجه‌الاقرب از عهده این مأموریت برآمده و در گسترش فرهنگ و معارف اسلام ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم سهمیم باشد، این اداره با قدردانی از فعالیت‌های گذشتگان سعی دارد در اجرای مأموریت یاد شده با همکاری گروه‌های علمی جامعه المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و رعایت معیارهای پیشرفته متون

درسی، نیازهای آموزشی این نهاد مبارک را تأمین کند. اثر علمی پیش‌روی نیز که به همت مؤلف محترم جناب آقای عبدالمجید زهادت برای دوره کارشناسی ارشد، رشته کلام، به عنوان متن درسی تهیه و تدوین شده است، در چارچوب اهداف آموزشی جامعة المصطفی عَلَيْهِ السَّلَام، مبتنی بر نیازهای بین‌المللی صورت پذیرفته و در اختیار دانش‌پژوهان محترم قرار گرفته است. در اینجا ضمن ارج نهادن به تلاش‌های خالصانه مؤلف محترم، از همکاری بخش‌های مختلف جامعة المصطفی عَلَيْهِ السَّلَام که امکان چاپ و نشر این اثر را فراهم کرده‌اند، تشکر و قدردانی می‌شود.

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی عَلَيْهِ السَّلَام

فهرست

سر آغاز	۱۷
اهمیت امامت	۱۷
پیشینه موضوع امامت	۱۸
امامت و منازعات مذهبی	۱۹
قاضی عضد الدین ایجی (م ۷۵۹) و کتاب المواقف	۲۰
میر سید شریف شارح مواقف	۲۲
کتاب الامامه شرح المواقف	۲۳
بخش اول: امامت عامه (مسائل کلی امامت)	
درس اول: جایگاه بحث امامت	۲۷
دلیل فرعی بودن موضوع امامت	۲۷
فرعی بودن امامت نزد اهل سنت	۲۸
نقد موضع عامه در فرعیّت امامت	۳۰
دیدگاه امامیه در جایگاه بحث امامت	۳۲
اشکال ابن تیمیه بر اصلی بودن «امامت»	۳۴
درس دوم: تعریف و بیان حقیقت امامت «۱»	۴۱
اهمیت تعریف امامت	۴۱
امام در لغت	۴۲
«امام» در قرآن	۴۳
استناد امام صادق <small>علیه السلام</small> به قرآن در بیان حقیقت امام	۴۵

حاصل سخن	۴۷
تعریف امام در کلمات امامیه	۴۸
دیدگاه متکلمان اهل سنت	۵۱
درس سوم: تعریف و حقیقت امامت «۲»	۵۵
حقیقت امامت	۵۵
حقیقت امامت نزد غیر امامیه	۵۶
۱. رسول الله و قرآن	۵۶
۲. قطب	۵۹
۳. داعی الوقت	۶۰
۴. الذی یجمع المسلمون علیه	۶۱
امامت و خلافت	۶۷
درس چهارم: وجوب و ضرورت امام	۷۱
آراء در وجوب نصب امام	۷۲
۱. قائلان به وجوب نصب امام	۷۲
۲. قائلان به عدم وجوب نصب امام	۷۳
۳. ادله اشاعره بر ضرورت امام	۷۳
۴. بطلان مستند اشاعره	۷۴
دلیل اول بر وجوب شرعی نصب امام	۷۴
دلیل دوم بر وجوب شرعی نصب امام	۷۸
مخالفت با ضرورت امام	۸۰
۱. ضرر نصب امام	۸۲
۲. ایجاد نظم بدون وجود امام	۸۲
۳. عدم دسترسی مردم به امام	۸۳
۴. عدم تحقق شرائط امامت	۸۳

درس پنجم: ضرورت نصب الهی امام	۸۷
نقد اهل سنت بر امامیه	۸۷
دلیل لطف	۸۷
شبیهه در مصداق لطف	۸۹
فائده امام غائب	۹۲
قبح اهمال در نصب امام	۹۲
اهتمام به نصب جانشین	۹۵
درس ششم: شرائط و ویژگی های امام «۱»	۹۹
شروط اجماعی	۹۹
۱. اشتراط شجاعت	۱۰۱
۲. اشتراط تدبیر	۱۰۳
۳. اشتراط عدالت نزد امامیه	۱۰۳
۴. اشتراط عدالت نزد اهل سنت	۱۰۴
شرایط اختلافی	۱۰۴
۱. اشتراط هاشمیت	۱۰۶
۲. علم بالفعل به جمیع مسائل دین	۱۰۸
۳. قدرت بر اعجاز	۱۱۰
درس هفتم: ویژگی ها و شرائط امام «۲»	۱۱۳
اشتراط عصمت	۱۱۳
دلیل اول بر عصمت	۱۱۳
رد جواب شرح موافق	۱۱۷
دومین دلیل عصمت	۱۱۷
تقریر استدلال امامیه به آیه ابتلاء	۱۱۸
تکمله بحث عصمت امام	۱۲۰
الف) دلیل حفظ شریعت	۱۲۰

ب) دلیل لزوم تضاد	۱۲۲
ج) دلیل نقض غرض	۱۲۲
درس هشتم: راه‌های تعیین و شناخت امام	۱۲۵
اعتبار بیعت و اختیار	۱۲۷
اشکالات امامیه بر اعتبار بیعت	۱۲۸
اشکال اول: عدم تحقق خلافت	۱۲۸
اشکال دوم: عدم مجوز شرعی	۱۳۰
اشکال سوم: قیاس به قضاء و حسب	۱۳۱
اشکال چهارم: اختلاف و نقض غرض	۱۳۲
اشکال پنجم: عدم احراز شرائط	۱۳۳
مخالفت با سیره رسول خدا ﷺ	۱۳۴
فروع مربوط به بیعت	۱۳۵
۱. عدد بیعت‌کنندگان	۱۳۵
۲. اشهاد در بیعت	۱۳۶
۳. بیعت با دو امام	۱۳۶
درس نهم: انحصاری بودن راه نص	۱۳۹
دلایل انحصاری بودن اعتبار نص	۱۴۰
۱. نصب الهی امام	۱۴۰
۲. عصمت امام	۱۴۱
۳. افضلیت امام	۱۴۳
۴. گستردگی علم امام	۱۴۴
۵. تنصیب برای اتمام حجت	۱۴۵
۶. وجوب معرفت و اطاعت	۱۴۵
۷. جایگاه و منزلت امام	۱۴۶

درس دهم: راه‌های دیگر تعیین امام	۱۴۹
نظریه استیلاء	۱۴۹
مستندات نظریه استیلاء	۱۵۱
۱. مستند روایی استیلاء	۱۵۱
روایات نبوی در رد استیلاء	۱۵۲
۲. استناد نظریه استیلاء به سلف	۱۵۴
۳. استناد به ضرورت	۱۵۶
نظریه دعوت	۱۵۷
بخش دوم: امامت خاصه	
درس یازدهم: مستند خلافت ابوبکر «۱»	۱۶۳
شواهد امکان منازعه امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small>	۱۶۷
درس دوازدهم: مستند خلافت ابوبکر «۲»	۱۷۳
عدم تحقق اجماع با خروج امیرالمؤمنین علی <small>علیه السلام</small>	۱۷۳
۱. از جریان عقل‌گرا	۱۷۴
۲. جریان نقل‌گرا	۱۷۵
عدم موافقت امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small>	۱۷۶
اعتراف معاویه به عدم همراهی امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> و بیعت اجباری	۱۷۷
اعتراف عمر به عدم مشورت	۱۷۹
شواهد دیگر مخالفت با اجماع مورد ادعا	۱۸۰
درس سیزدهم: مستند خلافت ابوبکر «۳»	۱۸۳
موضع امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> درباره خلافت	۱۸۳
بحث سندی در خطبه شمشقیه	۱۸۳
اعتبار خطبه شمشقیه	۱۸۴
بحث دلالی در خطبه شمشقیه	۱۸۵

نکته اول: شکوائیه امام برای از دست رفتن خلافت	۱۸۶
نکته دوم: خبر الاقاله (سلب صلاحیت)	۱۸۷
نکته سوم: نقض اقاله ابوبکر به دعونی امیرالمؤمنین علی <small>ع</small>	۱۹۲
نکته چهارم: خشونت و سردرگمی دستگاه خلافت	۱۹۳
درس چهاردهم: مستند خلافت ابوبکر «۴»	۱۹۷
اعتبار اجماع	۱۹۷
حجیت و اعتبار قول صحابی	۱۹۸
بررسی عدالت صحابه	۱۹۹
۱. اهمیت بحث عدالت صحابه نزد اهل سنت	۱۹۹
۲. عدالت صحابه مرز بین اسلام و کفر	۱۹۹
۳. مهم ترین مستند عدالت صحابه	۲۰۱
درس پانزدهم: امامت امیرالمؤمنین علی <small>ع</small>	۲۱۱
محور اول: معیار افضلیت	۲۱۳
دلایل لزوم افضلیت	۲۱۴
۱. دلیل عقلی	۲۱۴
۲. لزوم افضلیت در قرآن کریم	۲۱۴
۳. افضلیت در سنت نبوی <small>ص</small>	۲۱۷
محور دوم: افضل الناس بعد رسول الله <small>ص</small>	۲۱۸
جایگاه ویژه علی <small>ع</small> از جهت فضائل	۲۱۹
درس شانزدهم: عدم صلاحیت ابوبکر برای امامت «۱»	۲۲۵
وجه اول: عدم صلاحیت ظالم	۲۲۵
موارد تخلف ابوبکر در مسئله فدک	۲۲۷
تخلف اول (مخالفت با آیه ارث)	۲۲۷
شواهد سیاسی بودن پرونده فدک	۲۲۹

۱. علم ابوبکر به صدیقه بودن فاطمه زهرا <small>علیها السلام</small>	۲۲۹
۲. عدم مطالبه مدرک از دیگران	۲۳۱
الف) اعتبار مستند ابوبکر	۲۳۲
ب) بررسی دلالتی مستند ابوبکر	۲۳۴
تخلف دوم) قبول نکردن ادعای معصوم (عمل نکردن به علم قاضی)	۲۳۵
دلیل دیگر بر عصمت صدیقه کبری <small>علیها السلام</small>	۲۳۸
تخلف سوم) عدم پذیرش شهود	۲۴۰
درس هفدهم: عدم صلاحیت ابوبکر برای امامت «۲»	۲۴۳
وجه دوم: عدم تصدی امور در زمان رسول خدا <small>صلی الله علیه و آله و سلم</small>	۲۴۳
۱. مأموریت اماره الحاج	۲۴۶
۲. نماز ابوبکر	۲۴۶
وجه سوم: عدم صلاحیت علمی ابوبکر	۲۴۸
۱. در مسئله احراق	۲۴۹
۲. قطع دست چپ سارق	۲۵۰
۳. جهل به میراث جده	۲۵۰
وجه چهارم: اعتراف عمر به عدم صلاحیت ابوبکر	۲۵۱
درس هجدهم: نصوص امامت امیر المؤمنین علی <small>علیه السلام</small> «۱»	۲۵۷
شبهه در وجود نص جلی	۲۵۸
نصوص قرآنی بر خلافت امیر المؤمنین <small>علیه السلام</small>	۲۶۱
۱. مراد از اولویت	۲۶۱
۲. مصادیق اولوا الارحام	۲۶۳
۳. احتجاج به آیه اولوا الارحام	۲۶۴
درس نوزدهم: نصوص امامت امیر المؤمنین <small>علیه السلام</small> «۲» آیه ولایت	۲۷۱
چند تذکر	۲۷۲

۱. اعتراف به اجماع در شأن نزول	۲۷۲
۲. ماجرای بخشیدن انگشتری	۲۷۲
۳. اعتراف به ظهور آیه در ولی به معنای سرپرست	۲۷۴
موانع استدلال به آیه	۲۷۵
۱. ولایت علی <small>علیه السلام</small> در زمان رسول خدا <small>صلی الله علیه و آله و سلم</small>	۲۷۵
۲. اطلاق لفظ جمع بر واحد	۲۷۶
۳. شمول آیه نسبت به دیگران	۲۷۸
۴. مناسبت سیاق آیات	۲۷۸
احتجاج به آیه ولایت	۲۸۰
درس بیستم: نصوص امامت امیر المؤمنین <small>علیه السلام</small> «۳» حدیث غدیر	۲۸۳
ماجرای غدیر خم	۲۸۳
خطابه غدیر	۲۸۴
اعتبار (تواتر و صحت نزد فریقین)	۲۸۵
اشکال سندی	۲۸۷
۱. عدم نقل اکثر محدثان مانند بخاری و مسلم	۲۸۷
۲. طعن أبو داود السجستانی و أبو حاتم الرازی	۲۸۸
۳. عدم حضور امیر المؤمنین <small>علیه السلام</small>	۲۸۹
۴. اعتبار مقدمه حدیث غدیر	۲۹۰
بحث دلالی	۲۹۱
شبهه در دلالت	۲۹۱
درس بیست و یکم: نصوص امامت امیر المؤمنین <small>علیه السلام</small> «۴» حدیث منزلت	۲۹۷
ویژگی‌های حدیث منزلت	۲۹۷
۱. جایگاه حدیث منزلت	۲۹۷
۲. دلالت بر خاتمیت	۲۹۸
۳. تعدد موارد صدور حدیث منزلت	۲۹۸

استخلاف علی <small>علیه السلام</small> در جنگ تبوک	۲۹۸
شبهه سندی	۲۹۹
بحث دلالی	۳۰۱
وجه اول در استدلال به حدیث منزلت	۳۰۲
۱. نسبت موسی و هارون	۳۰۲
۲. دلالت حدیث منزلت بر امامت	۳۰۳
۳. عموم منزلت	۳۰۳
۴. احتجاج به حدیث منزلت	۳۰۴
۵. شبهه در دلالت حدیث منزلت	۳۰۵
الف) اختصاص جانشینی به غزوه تبوک	۳۰۵
ب) تردید در ظهور عام مخصص در باقی	۳۰۶
وجه دوم در دلالت حدیث منزلت	۳۰۷
سخن پایانی درباره حدیث منزلت	۳۰۹
سایر نصوص	۳۱۰
ادعای تعارض نصوص	۳۱۰
کتابنامه	۳۱۳